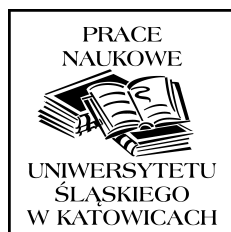

Śląsk – Polska – Europa – Świat

NR 3034

Śląsk – Polska – Europa – Świat

Pamięci

Profesora Jana Przewłockiego

pod redakcją

Kazimierza Miroszewskiego i Mieczysława Stolarczyka

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Katowice 2013

Redaktor serii: Nauki Polityczne
Mariusz Kolczyński

Recenzent
Jerzy Mizgalski

Wstęp

W dniu 11 marca 2011 roku w wieku 72 lat zmarł prof. zw. dr hab. Jan Przewłocki, długoletni pracownik naukowo-dydaktyczny Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W latach 1977—1980 kierował Zakładem Stosunków Międzynarodowych w tym Instytucie, w latach 1982—2003 Zakładem Międzynarodowych Stosunków Politycznych XX wieku, a od 2003 roku Zakładem Najnowszej Historii Politycznej.

Niniejszy zbiór poświęcony jest pamięci Profesora Jana Przewłockiego. Autorami artykułów są pracownicy Uniwersytetu Śląskiego, głównie z Zakładu Stosunków Międzynarodowych INPiDz, a także badacze z innych polskich ośrodków naukowych. Problematyka tomu mieści się w ramach dwóch dyscyplin naukowych: historii oraz politologii. Jest ona ściśle związana z zainteresowaniami badawczymi i z pracą dydaktyczną Profesora. Zdecydowana większość Jego prac naukowych dotyczyła historii Górnego Śląska w okresie międzywojennym, szczególnie w latach 1918—1922, jednakże część obejmowała obszar badawczy charakterystyczny dla politologii, w tym przede wszystkim zagadnienia z zakresu współczesnych międzynarodowych stosunków politycznych. Także swoją aktywność dydaktyczną Profesor Przewłocki realizował zarówno na kierunkach historii w wielu uczelniach wyższych, jak i na kierunku politologii Uniwersytetu Śląskiego.

Zbiór zawiera 14 szkiców. W początkowej części zamieszono artykuły o charakterze historycznym, a następnie teksty z zakresu niektórych subdyscyplin politologicznych. Julia Dziwoki w szkicu otwierającym zbiór podejmuje stosunkowo rzadko poruszany problem, dotyczący spuścizny archiwalnych uczonych i miejsc ich przechowywania. Celem artykułu Anny Odrzywolskiej-Kidawy jest ukazanie poglądów niemieckiego teologa, filozofa, prawnika i lekarza Henryka Korneliusza Agryppy von Nettesheim (1486—1535) na temat miejsca i roli kobiet w społeczeństwie, zawartych w opracowaniu tegoż autora *De*

nobilitate et praecellentia feminei sexus eiusdemque supra virilem eminentia libellus. Książd Jan Związek ukazuje wkład oraz różne formy pomocy zarówno materialnej, jak i religijno-patriotycznej duchowieństwa częstochowskiego diecezjalnego i zakonnego w dzieło przyłączenia Górnego Śląska do Polski. Działalność społeczno-kulturalną duchowieństwa diecezji częstochowskiej w okresie II Rzeczypospolitej omawia ks. Jacek Kapuściński. Inicjatywy te sprowadzały się do działalności oświatowo-kulturalnej, dobroczynnej i spółdzielczej. Aktywni w tych przedsięwzięciach byli przede wszystkim biskupi Teodor Kubina i Antoni Zimniak, którzy własną postawą zachęcali i mobilizowali duchowieństwo diecezjalne do podobnych działań. W artykule *Akcja germanizacyjna — Goralenvolk* Zdzisław Gogola omawia m.in. kontekst polityczno-gospodarczy oraz ideologię zjawiska Goralenvolku na Podhalu. Kazimierz Miroszewski dokonuje prezentacji celów, struktur, charakteru funkcjonowania, a także głównych problemów związanych z działalnością Polskiej Partii Socjalistycznej w Zagłębiu Dąbrowskim w latach 1945—1946. Część historyczną zbioru kończy esej Beaty Urbanowicz *W poszukiwaniu nowego modelu i nowych koncepcji szkolnej edukacji historycznej*, w którym zarysowane zostały istotne kwestie związane z trwającą w Polsce od wielu lat dyskusją nad nowymi koncepcjami edukacji historycznej.

Trzy z artykułów politologicznych dotyczą istotnych zagadnień związanych z transformacją ustroju społeczno-politycznego i ekonomicznego Polski po roku 1989. Otwiera je obszerny szkic Jana Walczaka, w którym autor ukazuje strategię przemian realizowanych w Polsce w latach 1989—1991 przez elity polityczne, wspomagane przez zaangażowanych politycznie intelektualistów. W tekście wyeksponowane zostały cele polskiej transformacji (polskiej tranzycji) w początkowym okresie przemian, jej czynniki sprawcze i źródła ideowe. Autor podejmuje także próbę wyjaśnienia kwestii, dlaczego tak szybko zdezaktualizowały się postanowienia Okrągłego Stołu. Marian Mitrega w artykule *Restrukturyzacja — między teorią a praktyką* dokonuje przeglądu wielu pojęć restrukturyzacji występujących w literaturze przedmiotu, omawia ich klasyfikację, typologię i rodzaje. Znaczną część opracowania stanowią rozważania dotyczące polskiej restrukturyzacji własnościowej. Artykuł Ryszarda Szweda zawiera ciekawą prezentację dyskusji i toczących się w Polsce zarówno w okresie międzywojennym, jak i po roku 1989 sporów, dotyczących usytuowania samorządu terytorialnego w systemie ustrojowym państwa, jego funkcji, kompetencji, nadzoru, struktury organizacyjnej. Autor odnosi się także do dylematu politycznego i partyjnego bądź apolitycznego i ponadpartyjnego charakteru samorządu terytorialnego.

Cztery szkice dotyczą wybranych aspektów polityki zagranicznej państw i stosunków międzynarodowych w okresie pozimnowojennym. Tomasz Kubin wykazuje znaczenie pokoju jako najdonioślejszego motywu i celu procesu integracji — najpierw zachodnioeuropejskiej, a po rozpadzie systemu dwubieguno-

wego obejmującej także państwa Europy Środkowej i Wschodniej. Dokonuje identyfikacji i krótkiej analizy tych czynników, związanych z procesem integracji europejskiej i funkcjonowaniem Unii Europejskiej, które przyczyniają się do utrzymania i wzmocnienia pokoju pomiędzy państwami członkowskimi UE oraz w jej bezpośrednim sąsiedztwie. Katarzyna Czornik ukazuje doktrynalne podstawy polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych wobec Bliskiego Wschodu w okresie zimnej wojny. Autorka wyeksponowała genezę, ewolucję i wiodące założenia doktryn bliskowschodniej polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych w okresach administracji kolejnych amerykańskich prezydentów w latach 1945—1989. Miron Lakomy podjął się opracowania bardzo interesującego zagadnienia, dotyczącego międzynarodowych kontrowersji wokół interwencji NATO w Libii w 2011 roku. Wyeksponował kwestie związane z międzynarodową reakcją na wojnę domową w Libii, motywami i charakterem interwencji NATO w tym kraju oraz najważniejszymi implikacjami tego zaangażowania. Mieczysław Stolarczyk zarysował istotę polityki wschodniej Polski w latach 1992—2007 i na tym tle ukazał cechy najbardziej charakterystyczne, dotyczące nowych akcentów, które pojawiły się zarówno w koncepcji, jak i w praktyce polskiej polityki wschodniej pod koniec pierwszej dekady XXI wieku. Akcent w opracowaniu postawiony został na ukazanie najważniejszych kontrowersji wokół koncepcji i praktyki polityki wschodniej Polski w latach 2008—2011.

Redaktorzy

Noty o Autorach*

Julia Dziwoki, dr — adiunkt w Instytucie Historii Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie.

Anna Odrzywolska-Kidawa, dr — adiunkt w Instytucie Historii Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie.

ks. Jan Związek, prof. zw. dr hab. — emerytowany profesor Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie i Uniwersytetu Papieskiego im. Jana Pawła II w Krakowie.

ks. Jacek Kapuściński, dr — dyrektor Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej.

Zdzisław Gogola, OFMConv. dr hab. — adiunkt na Wydziale Historii i Dziedzictwa Kulturowego Kościoła Uniwersytetu Papieskiego im. Jana Pawła II w Krakowie.

Kazimierz Miroszewski, dr hab. — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Śląskiego.

Beata Urbanowicz, dr hab. — adiunkt w Instytucie Historii Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie.

Jan Walczak, prof. zw. dr hab. — profesor w Instytucie Politologii Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie.

Marian Mitrega, dr hab., prof. UŚ — kierownik Zakładu Polityki Społecznej w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

* Według kolejności opracowań zamieszczonych w zbiorze.

Ryszard Szwed, prof. zw. dr hab. — emerytowany profesor Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie.

Tomasz Kubin, dr — adiunkt w Zakładzie Stosunków Międzynarodowych Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Katarzyna Czornik, dr — adiunkt w Zakładzie Stosunków Międzynarodowych Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Miron Lakomy, dr — adiunkt w Zakładzie Stosunków Międzynarodowych Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Mieczysław Stolarczyk, prof. dr hab. — kierownik Zakładu Stosunków Międzynarodowych w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Spis treści

Wstęp (<i>Redaktorzy</i>)	5
---------------------------------------	---

O Profesorze Janie Przewłockim

Dane biograficzne (<i>Olga Szura-Olesińska</i>)	11
Wykaz publikacji (<i>Olga Szura-Olesińska</i>)	13
Wspomnienie (<i>Mieczysław Stolarczyk</i>)	17
O Profesorze — wspomnienie (<i>Kazimierz Miroszewski</i>)	21

Artykuły

Julia Dziwoki Problem spuścizn uczonych i miejsca przechowywania takich zbiorów	27
Anna Odrzywolska-Kidawa <i>O ślachtetności a zacności płci niewieściej</i> humanistyczny dyskurs Henryka Korneliusza Agryppy	37
ks. Jan Związek Kościelna pomoc Częstochowy dla powstań i plebiscytu na Górnym Śląsku	65
ks. Jacek Kapuściński Aktywność społeczno-kulturalna duchowieństwa diecezji częstochowskiej (do 1939 roku)	89

Zdzisław Gogola OFMConv	
Akcja germanizacyjna — Goralenvolk	107
Kazimierz Miroszewski	
Polska Partia Socjalistyczna w Zagłębiu Dąbrowskim (1945—1946)	125
Beata Urbanowicz	
W poszukiwaniu nowego modelu i nowych koncepcji szkolnej edukacji historycznej	145
Jan Walczak	
Polska tranzycja. Kształtowanie się strategii transformacyjnej i modernizacyjnej elit przywódczych w początkowym okresie przemian	153
Marian Mitręga	
Restrukturyzacja — między teoria a praktyką	181
Ryszard Szwed	
Polityczny i upartyjniony czy apolityczny i ponadpartyjny. Poglądy i dyskusje o samorządzie terytorialnym w Polsce	205
Tomasz Kubin	
Pokój jako cel i efekt procesu integracji europejskiej po II wojnie światowej	227
Katarzyna Czornik	
Doktrynalne podstawy polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych wobec Bliższego Wschodu w latach 1945—1989	247
Miron Łakomy	
Międzynarodowe kontrowersje wokół interwencji NATO w Libii	275
Mieczysław Stolarczyk	
Kontrowersje wokół koncepcji i praktyki polityki wschodniej Polski na przełomie pierwszej i drugiej dekady XXI wieku	295
Noty o Autorach	337

Redakcja: Barbara Malska

Projekt okładki i stron działowych: Paulina Dubiel

Redakcja techniczna: Barbara Arenhövel

Korekta: Luiza Przełożny

Łamanie: Edward Wilk

Copyright © 2013 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-2160-8

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 21,5 + wklejka. Ark. wyd. 26,5.
Papier offset. kl. III, 90 g Cena 48 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.
M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław